

KONTRATË BINJAKËZIMI

Përkrahje për Statistikat**Kosovë****RAPORT MBI MISIONIN**

**Përkrahje në përmirësimin e Regjistrit Statistikor të Bizneseve:
Testimi final dhe rregullat për komentim
Komponenti nr 3.5.8**

Misioni i udhëhequr nga
Søren Netterstrøm, Statistikat e Danimarkës
22-26 Shkurt 2016

IPA 2012

Søren Netterstrøm
Statistics Denmark
Farverstræde 6
DK-4850 Stubbekøbing
Denmark
Tel: +45 5444 0475
Email: sne@viv.dk

Përmbajtja

1. Komentet e përgjithshme	4
2. Trajtimi i transaksioneve të papërfunduara.....	5
3. Gjendja e RSB	5
4.Përmirësimi i cilësisë të dhënave.....	6
5. Zhvillimi i mëtejshëm i RSB-së	6
6. Qasja në RSB.....	7
Aneksi 1. Termat e Referencës	8

Shkurtesat

GSBPM	Modeli i përgjithshëm i procesit të prodhimit statistikor
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës
ARBK	Agjencia e Regjistrimit të Bizneseve Kosovare
NACE	Nomenklatura e veprimtarive ekonomike, rev.2
RSB	Regjistri Statistikor i Bizneseve
SBS	Statistikat Strukturore të Ndërmarrjeve
SIDA	Agjencia Suedeze për Zhvillim Ndërkombëtar
SQL	Structured Query Language
STS	Statistikat Afatshkurtra
ATK	Administrata Tatimore e Kosovës
TeR	Termat e Referencës
TVSH	Tatimi mbi Vlerën e Shtuar

1. Komentet e përgjithshme

Ky raport mbi misionin është përgatitur në kuadër të Projektit të Binjakëzimit „Përkrahje për Statistikat”. Ky është misioni i njëmbëdhjetë, që i kushtohet Regjistrimit Statistikor të Bizneseve (RSB) në kuadër të komponentit 3 të projektit.

Tema kryesore e këtij misioni ka qenë testimi final, vlerësimi i sistemit dhe shikimi kah e ardhmja.

Konsulentët dëshirojnë të falënderojnë të gjithë zyrtarët dhe personat e takuar, për mbështetjen dhe informacionet e vlefshme që kanë dhënë, gjë që ka lehtësuar shumë punën e tyre gjatë qëndrimit në Kosovë.

Një falënderim i veçantë për Z. Muhamet Kastrati. Pa njohuritë e tij dhe dedikimin për projektin, arritja e qëllimeve nuk do të ishte e mundur.

Këndvështrimet dhe vëzhgimet e paraqitura në këtë raport janë ato të konsulentëve dhe jo domosdoshmërisht përputhen me këndvështrimet e BE-së, ASK-së apo Statistikave të Danimarkës.

2. Trajtimi i transaksioneve të papërfunduara

Procedurat e vendosura për azhurnimin e RSB nga ARBK-ja do të prodhojnë një numër të vogël transaksionesh të papërfunduara. Kjo mund të jetë si rezultat i rasteve komplekse, ku përpjekja për të përcaktuar një sërë rregullash për trajtim automatik do të ishte komplekse. Arsyeja kryesore janë rastet kur një njësi ligjore, e cila është pjesë e një Ndërmarrjeje, e ndryshon numrin fiskal. Për të trajtuar këtë rast, është vendosur një procedurë për ndarjen e ndërmarrjes. Një situatë tjetër është e lidhur me ndërprerjen e njësisë ligjore kryesore, ku një njësi e re ligjore kryesore ndoshta duhet të selektohet. Është vendosur procedura për ndryshimin e njësisë ligjore kryesore. Të dyja procedurat mund të aktivizohen nga aplikacioni online.

Arsyeja më e zakonshme për një transaksion të papërfunduar është kur njësi ligjore ndryshon kodin e aktivitetit kryesor (NACE) dhe Ndërmarrja e ka një kod të caktuar nga anketa. Në këto raste nevojitet një inspektim manual për të përcaktuar nëse ndryshimi i kodit të aktivitetit duhet të përdoret apo jo për ndërmarrjen.

Rekomandohet që aplikacioni online të zgjerohet me një dritare, ku shfaqen të gjitha transaksionet e papërfunduara. Prej kësaj dritare duke selektuar transaksionin, selektohen njësitë më relevante (të hapura në dritaren e tyre) për ekzaminim të mëtejshëm dhe azhurnim sipas nevojës. Pas trajtimit të transaksionit të papërfunduar, duhet të fshihet.

3. Gjendja e RSB

Në fund të projektit të Binjakëzimit, është krijuar RSB me njësitë kryesore statistikore, Ndërmarrjet dhe Njësitë Lokale. KAU dhe LKAU mund të ndërtohen, bazuar në kodin e aktivitetit të caktuar të Njësitë Lokale dhe Ndërmarrjet.

Janë zhvilluar procedurat për azhurnimin e RSB nga burimet administrative (ARBK dhe ATK) si dhe burimet statistikore (anketa e regjistrit të bizneseve, ASN dhe statistikave afatshkurta). Këto procedura janë testuar dhe përmirësuar në atë pikë, ku azhurnimi nga ARBK i transaksioneve të papërfunduara janë afër automatizimit tota, kurse nga burimet e tjera janë automatizuar tërësisht.

Kur azhurnohen nga ARBK, ka një numër rastesh që duhet të inspektohen manualisht për tu kompletuar (transaksionet e papërfunduara). Nuk do të duhej të shpenzohen më shumë se 1 ose 2 ditë pune për t'i kompletuar këto raste. Shumica e rasteve janë të lidhura me ndryshimet në kodin e aktivitetit kryesor, ku kodi i aktivitetit kryesor në RSB është caktuar nga burimi statistikor. Në këto raste nevojitet inspektim manual për të shikuar se cili është kodi i saktë i aktivitetit.

ASK ka zhvilluar një aplikacion online, i cili e mundëson shfletimin e regjistrit për të dyja njësitë, ligjore dhe statistikore, bazuar në disa kritere të kërkimit, dhe azhurnimin e njësive. Kjo përfshin procedura speciale për trajtimin e 'transaksioneve të papërfunduara'. Ky aplikacion do të jetë shumë i vlefshëm për përdorimin dhe mirëmbajtjen e RSB-së.

Më pas është zhvilluar një mjet në Excel, i cili mund të prodhojë ekstrakte dhe përmbledhje të të dhënave nga RSB, të cilat janë më të kërkuarat nga përdoruesit.

Përmbajtja e regjistrit kryesisht është e bazuar në të dhëna nga ARBK dhe ATK (qarkullimi dhe punësimi). Për njësitë, kur është relevante, kodet e aktivitetit janë verifikuar ose korrigjuar duke përdorur burimet statistikore.

Me sistemin aktual, ASK ka një RSB, që plotëson kërkesat bazike të manualit të BE-së, dhe do të jetë i dobishëm si bazë për kornizat e anketave dhe Sistemin e Llogarive Kombëtare.

Sistemi online është ende nën zhvillim, por mund të kompletohet shumë shpejt.

Është vendosur edhe procedura për versionet e ngrira.

4. Përmirësimi i cilësisë të dhënave

Çështja kryesore e cilësisë së RSB janë kodet e aktivitetit (NACE). Në sistemin administrativ, aktivitetet ofrohen nga vetë njësitë ligjore dhe sistemi lejon një numër të kodeve të aktivitetit. Kjo ka ndikim në cilësi, pasi personat që deklarojnë aktivitetet nuk pritet të jenë ekspertë në klasifikimin NACE dhe aktiviteti kryesor mund të zgjedhet rastësisht.

Një tjetër problem, që vjen nga përdorimi i tre burimeve statistikore, është se ato mund të kenë kode të ndryshme aktiviteti për të njejtën njësi.

Rekomandohet fuqishëm që ASK të inicojë një projekt për të përmirësuar kodet e aktivitetit në RSB për njësitë, që janë përdorur në kornizat e anketës, me fokus në njësitë e mëdha dhe komplekse. Qëllimi duhet të jetë, që të formohet një grup i kodeve të aktiviteteve, që do të përdoret dhe do të jetë i pranueshëm nga të gjitha anketat e biznesit dhe Sistemi i Llogarive Kombëtare.

Kodimi i njësive komplekse kërkon njohuri rreth strukturës NACE dhe si të përdoret ajo. Mund të jetë e dobishme për ASK, nëse një ose dy persona trajnohen për kodim të aktiviteteve dhe pastaj të njejtët të jenë përgjegjës për caktimin e kodeve të aktivitetit për të gjitha anketat.

Verifikimi dhe korigjimi i kodeve të aktivitetit për të gjitha njësitë relevante do të kërkojë shumë resurse dhe mund zgjasë një vit ose më shumë. Mirëmbajtja e kodeve të aktivitetit dhe caktimi i saktë i kodeve të aktivitetit për njësi të reja do të jetë aktivitet në vazhdim, të cilit duhet dhënë prioritet të lartë. Një prej burimeve më të rëndësishme për mirëmbajtje mund të jetë kontributi nga përdoruesit e RSB-së.

5. Zhvillimi i mëtejshëm i RSB-së

Rekomandohet që së paku për një vit të mos zhvillohet më tej RSB. Ndoshta ka nevojë për mirëmbajtje për të korrigjuar gabimet ose për të adaptuar ndryshimet në burimet e të dhënave.

Fokusi duhet të jetë në përmirësimin e cilësisë së të dhënave duke fituar përvojë nga përdorimi i sistemit.

Gjatë përdorimit të sistemit, mund të identifikohen nevojat e reja.

Kur të ketë resurse në dispozicion, mund të zhvillohet një version i dytë i RSB-së. Një prej çështjeve kryesore për zhvillimin e mëtejshëm mund të jetë përfshirja e plotë e historisë në sistem. Kjo mungon në sistemin aktual, me përjashtim të kodeve të aktivitetit. Kjo është zgjedhur qëllimisht për të minimizuar kompleksitetin e sistemit, duke marrë në konsideratë resurset në dispozicion për zhvillim.

Versioni i ngrirë do të mbulojë disa nga aspektet historike. Një aspekt i rëndësishëm i historisë është ndryshimi raportet midis ndërmarrjeve dhe njësive locale, si dhe midis ndërmarrjeve dhe njësive administrative.

Në raport me Demografinë e Bizneseve, këto lidhje janë të rëndësishme për të identifikuar saktë lindjen, vdekjen, bashkimin, marrjen përsipër etj.

6. Qasja në RSB

Shumica e informatave në RSB vijnë nga ARBK. Edhe nëse këto informata mund të gjenden në webfaqen e ARBK-së, në raport me RSB, ato duhet të trajtohen sipas rregullave të konfidencialitetit për të dhënat statistikore, që përdoren vetëm për qëllime statistikore.

Informatat mbi qarkullimin dhe punësimin sigurohen nga ATK dhe janë të dhëna shumë konfidenciale, dhe duhet të trajtohen si të tilla.

ASK duhet të vendosë rregulla për qasje në RSB, të cilat do të rregullonin qasjen e stafit të ASK-së dhe kjo do të lehtësonte punën e tyre, në veçanti stafit në Statistikat e Biznesit dhe Llogaritë Kombëtare.

E drejta për të azhurnuar RSB-në duke përdorur aplikacionin online duhet të vazhdojë të jetë e kufizuar.

Këto rregulla duhet të vendosen dhe përdoren sa më shpejt që është e mundur, në mënyrë që të sigurohet funksionaliteti i plotë i RSB-së.

Aneksi 1. Termat e Referencës

Projekti i Binjakëzimit i BE-së
KS12 IB ST 01
Përkrahje për Statistikat

Termat e Referencës:

Komponenti 3: Statistikat e Biznesit

Aktiviteti 3.5.8: Përkrahja në përmirësimin e Regjistrimit Statistikor të Bizneseve: Testimi final dhe rregullat për komentim

Orari:

TeR –data e përgatitjes: 8 Shkurt 2016

Fillimi / fundi i aktivitetit: 22-26 Shkurt 2016

Koha e raportimit: 4 Mars 2016

Rezultatet obligative të komponentit:

Rezultatet obligative	Intervenimi logjik	Standardet	Burimet e informacionit	Supozimet
-----------------------	--------------------	------------	-------------------------	-----------

<p>Rezultati obligativ 3.5</p>	<p>Përkrahje në përmirësimin e Regjistrimit Statistikor të Bizneseve (RSB)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Raporti i misionit, që paraqet fushat më të rëndësishme të veprimit, për përmirësimin e regjistrimit të bizneseve, i publikuar në ëbfaqen e projektit • Afati kohor dhe harta rrugore për përmirësim, të përcaktuara • Rekomandimet për procedurat e reja për të siguruar përditësimin e RSB-së nga burimet që janë në dispozicion • Drafti i tabelës korresponduese midis NACE Rev 1.1 dhe NACE Rev 2., i përditësuar • Tabela korresponduese midis NACE Rev 1.1 dhe NACE Rev 2, e finalizuar 	<ul style="list-style-type: none"> • Raportet tremujore të Binjakëzimit • Raportet e Misionit <ul style="list-style-type: none"> • Harta rrugore • Afatet kohore 	<ul style="list-style-type: none"> • Kapacitet i mjaftueshëm i absorbimit • Numër i vogël i stafit i involvuar në implementim • Staf i punon në realizimin e detyrave, që lidhen me projektin, në mes të misioneve • Termat e references, të perpiluar me kohe, që paraqesin në detaje detyrat, rezultatet e pritura, pjesëmarrësit në aktivitet dhe agjendën
---------------------------------------	---	--	---	---

Subjekti / qëllimi i aktivitetit: 3.5.8

Ky mision është vazhdim i misionit të kaluar mbi RSB, në Janar të vitit 2016. Misionet mbi RSB janë planifikuar të mbahen çdo dy muaj deri në fund të projektit.

Misioni paraprak ka prezantuar versionin e parë të aplikacionit online për RSB e re. Ky mision, do të udhëhiqet nga Søren Netterstrøm. Do të jetë misioni i fundit mbi RSB në projektin e binjakëzimit.

Tema kryesore do të jetë aplikacioni online dhe çështjet e pazgjidhura.

Rezultatet e pritura të aktivitetit 3.5.8:

Raporti i misionit – përshkrimi i progresit, i realizuar gjatë misionit të fundit.

Vlerësimi i punës së kryer deri tani

Versioni i ri i faqes të përdoruesve

Stafi i ASK-së:

Z. Muhamet Kastrati, Menaxher i Databazës, muhamet.kastrati@rks-gov.net

Ekipi i Projektit të Binjakëzimit i ASK-së:

Udhëheqës i Projektit në ASK, Z. Ilir T. Berisha, Drejtor i Statistikave Ekonomike dhe Llogarive

Kombetare, Ilir.T.Berisha@rks-gov.net

Homologu i RTA, Znj. Teuta Zyberi, Zyrtare e Lartë për Marrëdhënie me Jashtë, teuta.zyberi@rks-gov.net

Ekspertët e vendeve anëtare:

Z. Søren Netterstrøm, Ekspert i Statistikave të Biznesit, Statistikat e Danimarkës, sne@viv.dk

Ekipi i Projektit të Binjakëzimit:

Z. Per Knudsen, RTA, pkn@dst.dk

Znj. Nora Zogaj, Asistente, zogaj.nora@gmail.com

Përshkrimi i historikut për aktivitetin

Ky mision është i bazuar mbi planin e përgatitur nga ekspertët e vendeve anëtare dhe eksperti i ASK-së gjatë misionit të fundit.

Aktivitetet, që duhet të ndërmerren si përgatitje për misionin:

- Të gjitha raportet e Komponentit 3 Statistikat e Biznesit mund t'i gjeni në dst.dk/kosovo

Aktivitet e pritura janë:

- Përcjellja e aktiviteteve nga misioni i fundit
- Vlerësimi i punës së kryer deri tani
- Zhvillimi i mëtejshëm i databazës

Rezultatet e pritura:

- Raporti i misionit – sipas modelit për raportim
- Versioni i ri i faqes të përdoruesve
- Ndonjë biznes tjetër

Aneksi 1. Programi, - Shkurt 2016

Dita	Vendi	Koha	Ngjarja
1	ASK	09.00	ASK: Gjendja aktuale e RSB
		10:30	Pushim për kafe
		11:00	Planifikimi javor. Vlerësimi i RSB dhe punës së kryer. Diskutimi për faqen e përdoruesve
		12:00	Dreka
		13:30-15:30	Puna rreth RSB
2	ASK	09:00-16:00	Puna rreth RSB
3	ASK	09:00-16:00	Puna rreth RSB
4	ASK	09:00-16:00	Puna rreth RSB

5	ASK	09:00	Shkrimi i raportit
		10:00	Takim mes ekspertëve, udhëheqësit të komponentit dhe RTA
		10:30	Pushim për kafe
		10:00	Shkrimi i raportit
		12:00	Dreka
		13:00	Shkrimi i raportit